

Else Marie Hagens bidrag til det nye regjeringskvartalet er et fotografisk kunstverk av et gjenoppbygget pæretre. Foto: Niklas Hart.

INTERVJU

Et uvanlig stort og fint tre

Kunstverket Else Marie Hagen lager til det nye regjeringskvartalet startet med en storm og et fall.

Victoria Durnak
19.05.2025

Da Else Marie Hagen jobbet med forslaget sitt til konkurransen for det nye regjeringskvartalet på seinsommeren i fjor, gikk et pæretre utenfor atelieret hennes over ende i en kraftig vind. Det stod helt inntil muren på bygget og hadde dårlig feste.

- Det var et slående syn, treet liggende der i gresset. Det var et uvanlig stort og fint tre, sier hun, da jeg møter henne på atelieret midt i april.

Hagen lot synet virke i flere dager før hun var klar til å fotografere, men før hun fikk rigget opp storformatskameraet hun bruker, kom ryddemannskap med motorsag for å fjerne treet. Spontant og uten en konkret plan, begynte Hagen å bære stubber og greiner inn på atelieret før mannskapet fikk ryddet det vekk.

- Deler av stammen med greiner og bladverk lå utover gulvet og fylte rommet her. Jeg fotograferte delene der de tilfeldigvis hadde havnet, før jeg begynte å flytte på dem og plassere enkelte stubber på noen sokler som allerede sto i rommet.

Hun ønsket å se på treet gjennom kameralinsen og tenkte ikke på regjeringskvartalet på det tidspunktet.

- Jeg dreiv jo med et annet forslag til konkurransen. Og det var nettopp forslaget jeg var i gang med, som vakte min interesse for pæretreet.

Det første forslaget til Hagen gikk ut på at hun fotograferte mennesker i forskjellig alder, stående på sokler av ulik høyde. Tanken var at de skulle ha blikket på én linje, og soklene var derfor tilpasset hver enkelt person, slik at de fikk samme øyenhøyde.

- Jeg så på det som et demokratisk grep, og på denne måten fikk personene i gruppen et felles blikk, en kraft som fellesskap i tillegg til som individer, sier hun. - Jeg tenkte det kunne være fint å synliggjøre menneskene regjeringen tar beslutninger på vegne av.

Hagen sier at hun underveis i arbeidet tenkte mye på livssykluser som overlapper og avløser hverandre. Menneskene hun fotograferte var i en alder fra tre til nittito år, og dette generasjonsaspektet var det som innledningsvis dro henne mot det falne treet.

- Det var så talende der og da: Et stort tre har deiset i bakken, ferdig med sin levetid, men omgitt av enorme mengder frukt som har løsnet i fallet. Noe ved dette korresponderte med arbeidet jeg allerede holdt på med.

Det er bilder av treet inne fra Hagens atelier som kommer til å utgjøre det endelige verket til regjeringskvartalet. Akkurat hvilke bilder det blir, holder hun fortsatt på å vurdere.

- Jeg arbeidet prosessuelt med treet, løftet og slepte rundt på stubber og greiner, og atelieret ble til et billedrom der en scene under endring kunne utspille seg.

Stadig nye forsyninger av pærer fra treet ble hentet inn, forklarer hun, og i rommet spredte en høstlig lukt seg. Resultatet av arbeidet ble en stor serie fotografier, men til regjeringskvartalet skal to versjoner velges ut. Det blir trolig to fotografier der delene av treet er satt sammen på ateliergulvet, sånn at de danner den gjenkjennelige formen av et tre med stamme og krone.

Utendørs, sier Hagen, gikk treet i ett med gresset. Da det kom inn på atelieret trådte det fram på en annen måte. Hun beskriver en påfølgende arbeidssituasjon der det ene steget fulgte det andre, men det å jobbe så spontant har ikke alltid falt like lett for henne.

Den tette forbindelsen mellom menneske og natur, forvaltning av ressurser og gjenoppbygging etter skader, er temaer Hagen har forholdt seg til i arbeidet med kunstoppdraget til det nye regjeringskvartalet. Foto: Niklas Hart.

Jobber friere

- Da jeg begynte med fotografi, nå snakker vi for mange år siden, jobbet jeg mer regissert. Jeg hadde nok med å gjennomføre som planlagt, rett og slett for å få til den tekniske siden av det hele og finne ut hvordan teknikken kunne tjene utviklingen av mitt billedspråk. Nå som jeg mestrer kameraet bedre, kan jeg jobbe friere.

Hun sier at det å jobbe mer intuitivt innebærer å ha tillit til innskytelser og ideer som ofte oppstår som rene bilder. Visuelle impulser kan komme fra utsiden eller fra innsiden, og Hagen prøver å følge dem med en åpenhet.

- Denne metoden har vokst fram med erfaring, og gir meg økt utbytte og arbeidsglede. Etter hvert som materialet utvikles, sirkles det inn problemstillinger som gir arbeidet retning.

Tilfeldigheter og omveier har en annen og viktigere plass i arbeidet hennes nå, enn det hadde da hun startet å fotografere på 2000-tallet. Jobben med dette kunstoppdraget er et eksempel, der en avstikker ender opp med å bli selve verket til slutt.

Kameraet Hagen bruker er et 4 x 5 tomers storformatkamera med bladfilm, der ett blad gir ett bilde, og filmen plasseres inn i en kassett som rommer to bilder. Utstyret er tungt, og alle innstillinger må gjøres manuelt. I kameraet ser du verden speilvendt og opp ned, men når du setter kassetten i kameraet, kan du ikke lenger se gjennom det.

- Det er et litt omstendelig kamera å bruke. I arbeidet med pæretreet jobbet jeg mye og raskt, jeg visste jo at treet ville visne. Høyt tempo ga driv, samtidig som teknikken i seg selv krever tid. Det ble en friksjon som fungerte bra, sier Hagen.

Hun understreker at det vesentlige med arbeidet for henne, var en undersøkelse av det hun hadde fått i hus. - Jeg var så imponert over dette treet, all frukten det hadde produsert og vitaliteten som fortsatt var synlig til stede, sier hun.

Nå skal hun omarbeide det serielle materialet til ett samlet kunstverk. Det handler om veggen hun er blitt tildelt.

- Det er en nokså smal og høyreist vegg som står fritt i rommet, nesten som et skulpturelt element. Og den ber om et monumentalt arbeid.

Hagen vil at forskjellen mellom de to fotografiene hun velger skal ivareta det bevegelige fra situasjonen som hun opprinnelig hadde inne på atelieret.

- Jeg prøver ut hvordan ulikheten i oppbygning av stamme og greiner skal arte seg, i tillegg til å se på hvor mye av rommet som skal synes på hver utgave, om kveldslyset fra vinduene skal spille med, såne typer spørsmål.

Det har også litt å si hvilke bilder som er teknisk best, for de skal få en viss størrelse. Da jeg snakker med henne, tror hun at fotografiene i det ferdige arbeidet blir opp mot tre meter hver.

- Du kommer ganske tett på veggen i inngangspartiet. Vanligvis når bilder er så store som disse blir, så ønsker du å kunne ta ti skritt tilbake for å betrakte dem, men i dette tilfellet kan det kanskje gi mening å komme nært. Trær ser du jo som oftest nedenifra og opp, så denne situasjonen kan ligne det å komme tett på trær i naturen.

Når Hagen arbeider med et prosjekt, er både motivet og visningsrommet med på å avgjøre størrelsen på arbeidene. Valg av skala er én av flere avgjørelser hun tar, det dreier seg om helhet, og om hvordan ulike elementer virker sammen.

- Hvis jeg går opp i format kan det handle om at jeg ønsker å åpne bildet, at en lettere skal kunne se *inn* i det i stedet for å se *på* det. Men jeg tror ikke at det romlige nødvendigvis handler om fysisk størrelse.

Hun trekker fram den amerikanske fotografen Francesca Woodman (1958-1981), som er kjent for sine svart-hvitt fotografier der hun undersøker rommet i relasjon til sin egen kropp.

- Hun formidler store rom i et lite format, der både volum og bevegelse er ivaretatt. Bilder kan insistere på sitt eget rom.

Hagen forklarer at den omstendelige teknikken et storformatkamera krever, skaper en interessant friksjon i møte med en arbeidsprosess som stiller krav til tempo. Foto: Niklas Hart.

Ikke dokumentarfotografi

Hagen sier at kunstoppdraget, selv om det kretser rundt et helt spesifikt tre, også tar sikte på å nærme seg vår felles oppfatning av et tre, *bildet* av et tre.

- Det er ikke sånn at treet som falt er blitt nøyaktig gjenoppbygget. Rekonstruksjonen er mer et utilstrekkelig svar på den formen som treet opprinnelig hadde. Den kan sies å være en slags nedtegning av karakteristika, der treet opptrer flatt i et billedrom og ikke som volum i et uterom. Min utgave har sin opprinnelse i bilder som dette treet og andre trær har holdt fram av seg selv, sammenblandet med utallige framstillinger gjennom historien.

Hun mener det er avgjørende for arbeidet at det er et fotografi.

- Jeg dokumenterer en handlingsrekke som faktisk har funnet sted, selv om dette ikke er dokumentarfotografi. Hendelsen og handlingen forut for fotograferingen er vesentlig å formidle, det samme gjelder handlingen etterpå: Montert på veggen skal bildene være vendt på høykant, sånn at treet igjen framstår oppreist.

Selv om Hagen startet med å male og innimellom jobber med andre, mer skulpturelle uttrykk, er det fotografiet som er hennes hovedmedium. Hun har en interesse for ulike typer billedspråk, og streber etter å, gjennom foto, undersøke hva bilder er og hvordan de kan brukes. Den fotobaserte billedstrømmen er stor, og fotografi som kunst trengs både i en generell diskusjon om bilder og som en fri utforskning av mediet. Derfor er det viktig at fotografi er til stede som kunstuttrykk i offentlige rom, synes hun.

Hagen beskriver et interessefelt der samfunnsmessige og personlige temaer kan spille seg ut på lik linje med formale og abstrakte emner. Forholdet mellom rom og flate ser hun som et underliggende tema som har løpt gjennom kunstnerskapet. Hun har ofte bygget opp scenene hun fotograferer fra grunn av i atelieret. Heller enn motivene, er det måten bildene blir til på, som er fellesnevneren i hennes praksis, sier hun.

- Dette gjelder enten jeg arbeider i atelieret eller fotograferer ute. Det jeg jobber med, siles jo gjennom mitt system og formes av det jeg opplever og tenker.

Etter å ha fullført fotograferingen, omarbeider Hagen det serielle materialet til ett kunstverk bestående av to fotografier. Foto: Niklas Hart.

Tillit til det synlige

Framover kommer Hagen til å arbeide med hvordan verket skal forholde seg til det fysiske rommet. Det at bildene skal monteres i inngangspartiet til blant annet klima- og miljødepartementet vil spille en rolle også for avlesningen, tror hun.

- Den tette forbindelsen mellom menneske og natur, forvaltning av ressurser og gjenoppbygging etter skader, er temaer jeg har forholdt meg til i arbeidet med pæretreet.

Samtidig har hun tillit til at det hun har jobbet med vil synes i bildene, og at verket ikke trenger en utenforliggende forklaring. Noe bakgrunnsinformasjon mener hun likevel er viktig å få fram, og det er det faktum at treet blåste over ende.

- Hvis jeg på bakgrunn av en idé hadde felt et tre for anledningen, ville jo dette blitt et annet arbeid, understreker Hagen.

Hun har tro på konkret beskrivelse som en måte å hente fram bilders innhold på. I dette kunstverket er motivet avgjørende, sier hun, men generelt sett vil det å rette oppmerksomhet også mot enkeltdeler av et bilde, kunne utvide verkets betydning.

I et museum så hun dette demonstrert en gang hun var på reise. Omviseren snakket til en skoleklasse. Hun ba dem holde opp hendene sine for å fokusere kun på små partier av maleriet de satt foran, som forestilte en rytter til hest. Men da omviseren stilte hver elev spørsmål om hva de så i deres utsnitt av bildet, fikk hun svar som «jeg ser noe grønt ligge over en brun form».

- På dette viset åpnet omviseren opp for de abstrakte kvalitetene som klinger sammen med det overordnede motivet, sier Hagen. - Jeg synes det var gledelig å se hvordan hun ga elevene redskap til kunstforståelse med en så enkel metode. Paradoksalt nok: ved hjelp av ord, lot hun bildene virke på egne premisser.

Hagen har utforsket hvordan fotografi som teknikk kan tjene utviklingen av billedspråket hennes. Foto: Niklas Hart.

Om kunstneren

Else Marie Hagen (f. 1963, Stavanger) bor og jobber i Oslo, og er utdannet ved Kunsthøgskolen i Rogaland. Hagen jobber hovedsakelig med fotografi og utforsker både personlige og samfunnsmessige temaer, og bildets formale egenskaper. Hagen har hatt

separatutstillinger ved flere steder i Oslo som Kunstnernes Hus, Vigelandmuseet, Kunstnerforbundet og Galleri K. Hun har deltatt på gruppeutstillinger ved blant annet Nasjonalmuseet i Oslo, Lillehammer kunstmuseum, Trondheim kunstmuseum og Henie Onstad kunstsenter i Bærum. Hagen er representert med verk i flere samlinger, deriblant hos Nasjonalmuseet, KODE i Bergen, Stavanger kunstmuseum, Nordnorsk kunstmuseum, Preus museum i Horten, Oslo kommunes kunstsamling og Stavanger kommunes kunstsamling.